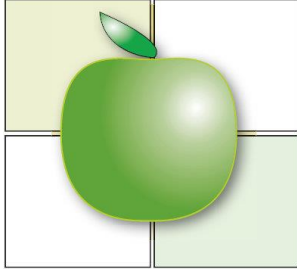


PATVIRTINTA  
Pasvalio rajono savivaldybės tarybos  
2019 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T1-259



*Pasvalio rajono savivaldybės  
Visuomenės sveikatos biuras*

*Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras*

*Savivaldybės biudžetinė įstaiga*

*Vytauto Didžiojo a. 6, LT-39149 Pasvalys*

*Tel./faks. (8 451) 20 130, tel. (8 451) 20 131*

*El. paštas [vsbiuras@gmail.com](mailto:vsbiuras@gmail.com)*

## **Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2018 metų ataskaita**

Pasvalys, 2019 m.

Duomenys kaupiami ir saugomi  
Juridinių asmenų registre  
Įmonės kodas 301505617  
Bankas DnB NORD  
Banko kodas 40100  
A. s. Nr. LT564010042600175554

## TURINYS

Įvadas.....	2
1. Bendroji dalis. 1.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)......	3
2. Specialioji dalis. 2.1. Atrinktų stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)......	11
2.1.1. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84)......	11
2.1.2. Sergamumas tuberkulioze.....	14
2.1.3. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų .....	15
2.1.4. Suaugusiųjų gyvensenos tyrimas.....	20
Apibendrinimas.....	22
Rekomendacijos.....	23

## ĮVADAS

2018 metų Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita parengta vadovaujantis naujai sukurtu savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos modeliu. Pagrindinis visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje dokumentas – Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa (toliau – LSP). LSP nustato nacionalinius sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“. LSP iškeltas 1 strateginis tikslas ir 4 tikslai bei jų uždaviniai, kurių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas. Jį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius. Rodiklių sąrašas sudarytas remiantis Lietuvos sveikatos programos projekte, Lietuvos strateginiuose sveikatos dokumentuose pateikiamais rodikliais, Europos pagrindinių sveikatos rodiklių (ECHI) sąrašu, taip pat remiantis Lietuvos patirtimi vykdant visuomenės sveikatos stebėseną (Higienos instituto patirtis, duomenų bazėse pateikiama informacija, sveikatos apsaugos ministro įsakymai) bei 4 Anglijos savivaldos lygyje renkamų rodiklių rinkiniais, taip pat specialistų įžvalgomis. Rodiklio reikšmė leidžia kasmet vertinti rodiklio pokyčių kryptį ir aprėptį savivaldybėje; kasmet vertinti rodiklio reikšmės atitiktį išsikeltam savivaldybės siekiniui; palyginti savivaldybės rodiklio reikšmę su Lietuvos ir (ar) ES vidurkiu.

Pagal LR sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymą Nr. V-1387, „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų pakeitimo“ patvirtinti nauji rodikliai, kuriais vadovaujantis buvo rengiama stebėsenos ataskaita. Pateikiami rodikliai iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo, kurie atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos tikslai. Šioje ataskaitoje pateikiami rodikliai naudingi tuo, kad parodo, kokia Pasvalio rajono savivaldybės pozicija buvo prieš LSP įgyvendinimą ir kokius tikslus realu iškelti ir įgyvendinti per programos įgyvendinimo laiką.

Kai kurių įsakymo projekte numatytų rodiklių šioje ataskaitoje nėra – jiems ketinama rengti skaičiavimo metodologijas ir vykdyti jų stebėseną, patvirtinus rodiklių sąrašą ministro įsakymu. Ataskaitoje naudotas vidutinis 2018 m. gyventojų skaičius, visa informacija parengta vadovaujantis oficialiu statistikos šaltiniu – Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2018 m.“ ir „Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinėmis rekomendacijomis 2015 m.“. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų redakcija, kurioje yra keletas pakeitimų rodiklių sąrašė – pridėtas naujas rodiklis „Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyventojų“, iš rodiklių sąrašo išimtas rodiklis „Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis“ bei rodiklis „Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis, skaičius 10 000 gyventojų“ pakeistas į rodiklį „Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)“. Taip pat keitėsi kelių rodiklių (sergamumas tuberkulioze bei sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze) skaičiavimo metodika.

## 1. BENDROJI DALIS

### 1. 1. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Pasvalio rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes pagal kurias savivaldybės yra vertinamos:

– **12** savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;

– **12** savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;

– likusių **36** savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – *įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.*

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), išskirtos trys pagrindinės Pasvalio rajono savivaldybės probleminės sritys, kurių rodikliai jau daugelį metų yra žymiai prastesni už Lietuvos vidurkį, atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas, pateiktos rekomendacijos ir išvados.

Pateikiamoje lentelėje pavaizduoti visi LSP 2018 metų Pasvalio rajono savivaldybės rodikliai ir jų lyginimas su Lietuvos vidurkiu:

- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – geriausias, žymima žalia spalva;
- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, žymima raudona spalva.
- ✓ likusių 36 savivaldybių reikšmės žymimos geltona spalva.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiamas pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS). PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrame stulpelyje pateikiama Pasvalio rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal („šviesoforo“ principą).

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
<b>STRATEGINIS TIKSLAS – PASIEKTI, KAD 2023 M. ŠALIES GYVENTOJAI BŪTŲ SVEIKESNI IR GYVENTŲ ILGIAU, PAGERĖTŲ GYVENTOJŲ SVEIKATA IR SUMAŽĖTŲ SVEIKATOS NETOLYGUMAI</b>					
1. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	↓ 72,1 (73,2)	76	69,9	78,6	<b>0,95</b>
2. Išvengiamas mirtingumas	↑ 32,8 (34,3)	30,5	24,6	41,0	<b>1,07</b>
<b>1 TIKSLAS – SUKURTI SAUGESNĘ SOCIALINĘ APLINKĄ, MAŽINTI SVEIKATOS NETOLYGUMUS IR SOCIALINĘ ATSKIRTĮ</b>					
<b>1.1. SUMAŽINTI SKURDO LYGĮ IR NEDARBĄ</b>					
3. Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	↑ 59,1 (36,9)	24,4	0,0		<b>2,43</b>
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyventojų	↑ 63,5 (42,2)	23,8	0,0	75,7	<b>2,67</b>
4. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	↑ 50,7 (57,4)	42,1	19,2	81,1	<b>1,20</b>
5. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	↑ 59,7 (67,9)	69,1	35,2	220,2	<b>0,86</b>
6. Šeimų patiriančių socialinę riziką skaičius 1 000 gyventojų	↑ 5,7 (7,1)	3,3	0,3	8,7	<b>1,73</b>
7. Ilgalaikio nedarbo lygis	↑ 4,4 (4,2)	2,2	0,3	8,2	<b>2,00</b>
8. Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	↑ -13 (-25,9)	-5,3	-23,7	8,4	<b>2,47</b>
<b>1.2. SUMAŽINTI SOCIALINĘ EKONOMINĘ GYVENTOJŲ DIFERENCIACIJĄ ŠALIES IR BENDRUOMENIŲ LYGMENIU</b>					
9. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyventojų	↑ 147,9 (127,1)	91,0	41,8	196,6	<b>1,58</b>
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y89) 100 000 gyventojų	↑ 151,8 (135,7)	91,0	46,2	190,5	<b>1,67</b>

10. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	↑ 251,9 (250,6)	148,9	57,4	339,9	<b>1,69</b>
11. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	↑ 41 (42,7)	25,4	3,2	91,0	<b>1,61</b>
12. Užregistruoti nauji TB atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 42,2 (77,9)	32,9	0,0	88,4	<b>1,28</b>
13. Sergamumas (nauji atvejai + recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 46,5 (82)	37,9	0,0	88,4	<b>1,22</b>
<b>2 TIKSLAS - SUKURTI SVEIKATAI PALANKIĄ FIZINĘ DARBO IR GYVENAMĄJĄ APLINKĄ</b>					
<b>2.1. KURTI SAUGIAS DARBO IR SVEIKAS BUITIES SĄLYGAS, DIDINTI PREKIŲ IR PASLAUGŲ VARTOTOJŲ SAUGUMĄ</b>					
14. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	↑ 0(0)	0,9	0,0	3,9	<b>0,00</b>
15. Asmenų, susižalojusių dėl nukritimo (W00-W19) skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	↑ 105,7 (113,9)	150,7	104,9	212,0	<b>0,70</b>
16. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	↑ 65,3 (86,4)	67,1	45,3	125,9	<b>0,97</b>
17. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	↑ 58,7 (59,1)	74,9	0,0	140,9	<b>0,78</b>
<b>2.2. KURTI PALANKIAS SĄLYGAS SAUGIAI LEISTI LAISVALAIKĮ</b>					
18. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų	↑ 4,2 (4,1)	5,5	0,0	20,2	<b>0,76</b>
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	↑ 3,5 (3,3)	5,5	0,0	19,6	<b>0,64</b>
19. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų	↑ 16,9 (12,3)	16,1	0,0	38,1	<b>1,05</b>
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	↑ 16,5 (14,5)	15,3	0,0	32,6	<b>1,08</b>
<b>2.3. MAŽINTI AVARINGUMĄ IR TRAUMŲ KELIŲ EISMO ĮVYKIUOSE SKAIČIŲ</b>					
20. Mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų	↑ 8,4 (8,2)	8,0	0,0	25,4	<b>1,06</b>
Standartizuotas mirtingumo dėl eismo įvykių (V00-V99) rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 7,4 (14,6)	7,9	0,0	26,3	<b>0,94</b>
21. Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	↑ 4,22 (4,1)	3,0	0,0	19,2	<b>1,39</b>
22. Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	↑ 59,1 (90,2)	58,9	29,3	136,3	<b>1,00</b>
<b>2.4. MAŽINTI ORO, VANDENS IR DIRVOŽEMIO UŽTERŠTUMĄ, TRIUKŠMĄ</b>					
23. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	-	-	-	-	-

<b>3. FORMUOTI SVEIKĄ GYVENSENĄ IR JOS KULTŪRĄ</b>					
<b>3.1. SUMAŽINTI ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ, TABAKO VARTOJIMĄ, NETEISĖTĄ NARKOTINIŲ IR PSICHTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMĄ IR PRIEINAMUMĄ</b>					
24. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 12,7 (0)	3,00	0,0	34,9	4,23
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 15 (0)	3,1	0,0	24,8	4,84
25. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų	↑ 46,5 (41)	18,1	0,0	61,1	2,57
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 45,1 (37,9)	17,7	0,0	45,1	2,54
26. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	↑ 29,6 (24,6)	85,8	3,9	442,1	0,34
27. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	↑ 174,1 (180,6)	189,9	49,8	415,9	0,92
28. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↑ 165,5 (178)	166,8	32,5	359,2	0,99
<b>3.2. SKATINTI SVEIKOS MITYBOS ĮPROČIUS</b>					
29. Kūdikų, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↑ 31,2 (37,4)	36,7	11,7	73,5	0,85
<b>4 TIKSLAS – UŽTIKRINTI KOKYBIŠKĄ IR EFEKTYVIĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ, ORIENTUOTĄ Į GYVENTOJŲ POREIKIUS</b>					
<b>4.1. UŽTIKRINTI SVEIKATOS SISTEMOS TVARUMĄ IR KOKYBĘ, PLĖTOJANT SVEIKATOS TECHNOLOGIJAS, KURIŲ EFEKTYVUMAS PAGRĮSTAS MOKSLO ĮRODYMAIS</b>					
30. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	↑ 48,4 (47,5)	32,5	20,0	64,9	1,49
31. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	↑ 9,6 (9,5)	6,9	4,1	10,0	1,39
<b>4.2. PLĖTOTI SVEIKATOS INFRASTRUKTŪRĄ IR GERINTI SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ KOKYBĘ, SAUGĄ, PRIEINAMUMĄ IR Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ</b>					
32. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	↑ 3,4 (3,3)	2,0	1,2	6,2	1,68
33. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	3,3 (3,3)	7,2	2,6	13,6	0,46
34. Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyventojui	↑ 6,9 (6,8)	9,1	6,5	11,3	0,76
35. Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų	0(0)	3,1	0,0	13,9	0,00
36. Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze skaičius (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 0,0 (4,4) (naujas rodiklis)	6,1	0,0	17,2	0,00

37. Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 100 000 gyventojų	↑ 0,0 (0,8)	2,2	0,0	5,1	<b>0,00</b>
<b>4.3. PAGERINTI MOTINOS IR VAIKO SVEIKATA</b>					
38. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių	↑ 9,9 (0)	3,4	0,0	16,5	<b>2,90</b>
39. 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys	↑ 98,7 (90,7)	92,1	83,0	99,5	<b>1,07</b>
40. 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepijimų apimtys	↑ 90,8 (95)	92,3	70,0	97,7	<b>0,98</b>
41. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	↑ 4,9 (2,3)	4,4	0,0	15,8	<b>1,10</b>
42. Vaikų, neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑ 14,2 (16,3)	18,9	7,5	28,3	<b>0,75</b>
<b>4.4. STIPRINTI LĒTINIŲ NEINFEKINIŲ LIGŲ PREVENCIJĄ IR KONTROLĒ</b>					
43. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyventojų	↑ 967,4 (1041,8)	782,5	531,46	1372,3	<b>1,24</b>
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	↑ 809,8 (902,6)	744,5	619,5	1059,0	<b>1,08</b>
44. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyventojų	↑ 261,9 (270,7)	191,0	95,5	610,5	<b>1,37</b>
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	↑ 218,1 (235,4)	181,8	83,8	351,5	<b>1,20</b>
45. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyventojų	↑ 338,0 (315,8)	286,6	188,5	407,6	<b>1,18</b>
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	↑ 285,7 (278,7)	274,7	219,6	347,1	<b>1,04</b>
46. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	↑ 70,1 (62,8)	56,6	26,9	112,0	<b>1,24</b>
<b>4.5 PREVENCIŅĒS PROGRAMOS:</b>					
47. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 2 metų bĒgyje dalyvavusi atrankinĒs mamografinĒs patikros dĒl krūties vĒžio prevencinĒje programoje 2017–2018 m.	↑ 35,4 (35,2)	50,2	13,8	71,7	<b>0,70</b>
48. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 3 metų bĒgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinĒje programoje 2016–2018 m.	↑ 37,7 (35,7)	52,7	28,9	72,0	<b>0,72</b>
49. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 2 metų bĒgyje dalyvavusi storosios ŗarnos vĒžio ankstyvosios diagnostikos prevencinĒje programoje 2017–2018 m.	↑ 34,6 (37,1)	53,1	28,6	66,0	<b>0,65</b>
50. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŗirdies ir kraujagyslių ligų didelĒs rizikos grupĒs prevencinĒje	↑ 33,1 (31)	42,9	26,2	61,4	<b>0,77</b>



programoje 2018 m.					
51. Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje 2018 m.	↑ 8,2 (7,6)	14,5	5,7	52,7	<b>0,56</b>

↓ ↑ ↓ ↑ ↓ Rodyklės atspindi rodiklio pokytį nuo 2017 metų: pablogėjo ar pagerėjo, žalia spalva – teigiamas, raudona – neigiamas pokytis.

### 7 rodiklių reikšmės patenka į geriausių savivaldybių kvintilių grupę žaliają zoną.

- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų.
- Asmenų, susižalojusių dėl nukritimo (W00-W19) skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų.
- Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius
- Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai (A15-A19) 100 000 gyventojų
- Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze skaičius (A15-A19) 100 000 gyventojų
- Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 100 000 gyventojų
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys

Apskaičiavus ir išanalizavus 2018 m. Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius, turime galimybę palyginti pastaruosius su praėjusių metų rodikliais. Labiausiai 2017–2018 m. gerėjo sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų. Sergamumas (nauji atvejai + recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų. Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų. Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze skaičius (A15-A19) 100 000 gyventojų. Standartizuotas mirtingumo dėl eismo įvykių (V00-V99) rodiklis 100 000 gyventojų. Kiti likę rodikliai sumažėjo nežymiai.

(Lyginamas paties rodiklio, o ne santykio (pagal šviesoforo spalvas) pokytis nuo praeitų metų).

### 16 rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę raudonąją zoną

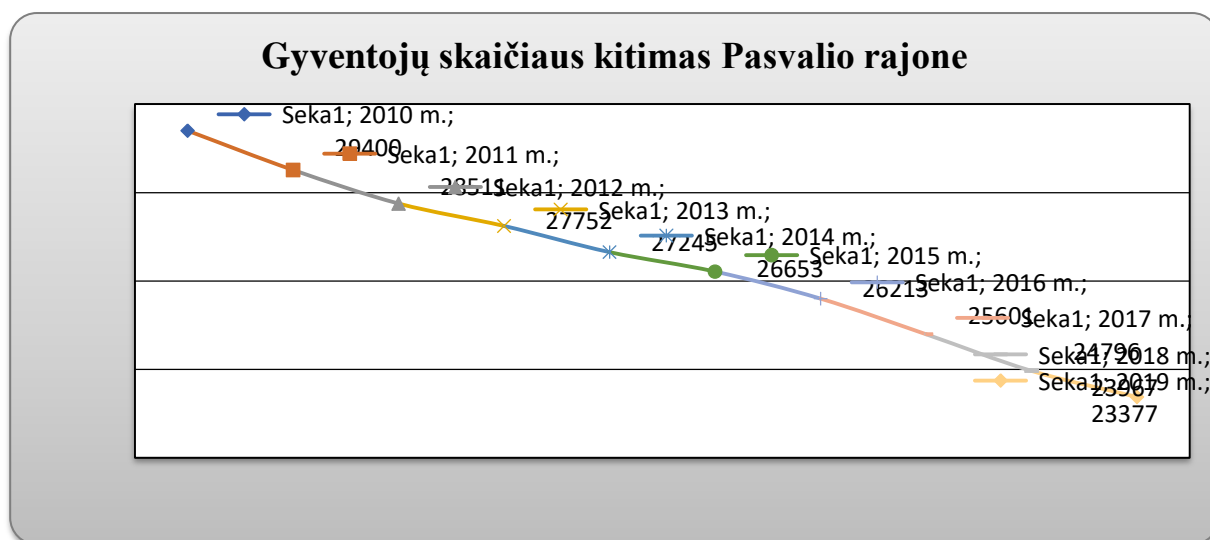
- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų
- Ilgalaikio nedarbo lygis
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyventojų
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų
- Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.
- Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų
- Kūdikių (vaikų iki 1 metų amžiaus mirtingumas).
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje 2017–2018 m.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje 2017–2018 m.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje 2018 m.

- Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.

Labiausiai 2017–2018 m. blogėjo mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyventojų. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų. Kiti likę rodikliai pablogėjo nežymiai. *(Lyginamas paties rodiklio, o ne santykio (pagal šviesoforo spalvas) pokytis nuo praeitų metų).*

28 rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę geltonąją zoną

Remiantis Lietuvos statistikos duomenimis, 2019 metų pradžioje Pasvalio rajono savivaldybėje gyveno 23 377 gyventojai, 590 gyventojais mažiau nei praeitais metais. Didžioji dalis gyventojų gyvena kaime, 15 891 gyventojai (67,9 proc.), mieste – 7486, (32,1 proc.).

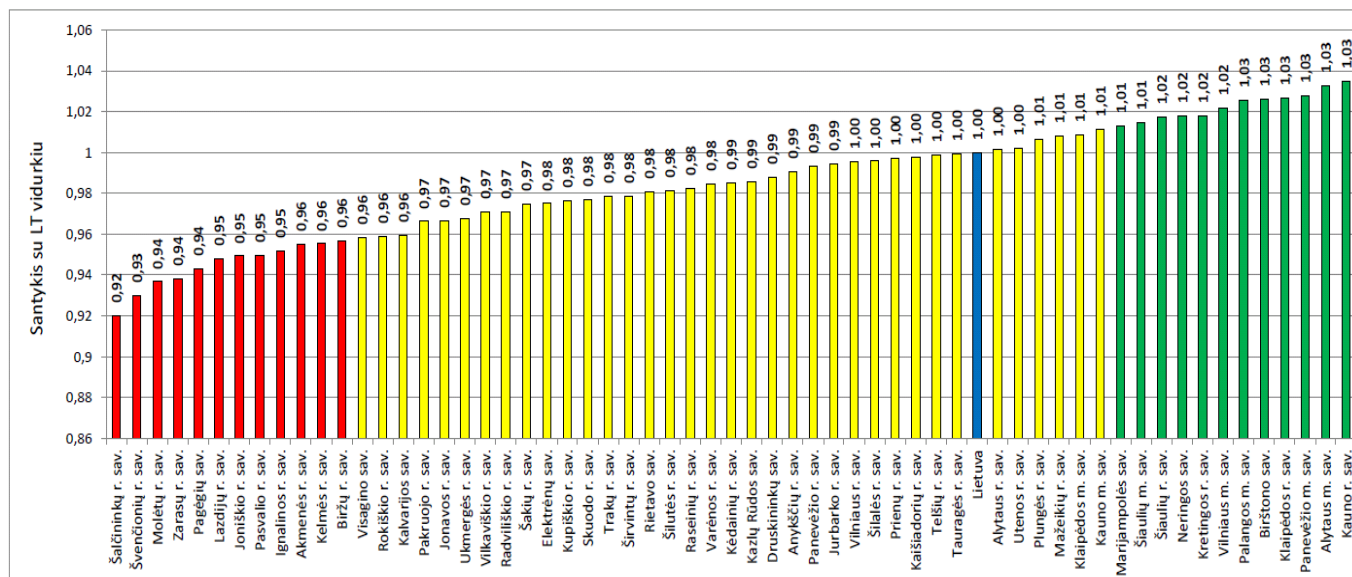


**1 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas Pasvalio r. sav. 2010–2019 m.**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vertinant vyrų ir moterų demografinę situaciją Pasvalio rajone pastebėta, kad rajone gyvena mažiau vyrų nei moterų. 2019 metų pradžioje Pasvalio rajone buvo užregistruota 11 031 vyrai (47,2 proc.) ir 12 346 moterys (52,8 proc.). 2019 metais rajone užregistruota 5871 pensinio amžiaus gyventojų ir tai sudarė 25 proc. visų gyventojų užregistruotų 2019 metų pradžioje. Daugiausia Pasvalio rajone buvo užregistruota darbingo amžiaus gyventojų – 13 994, tai sudaro 60 proc., ir vaikų nuo 0 iki 15 metų amžiaus užregistruota – 3512 (15 proc.).

Siekiant strateginio Lietuvos sveikatos programos tikslo – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai, šiuo metu galima vertinti vieną esminį rodiklį – vidutinę tikėtiną gyvenimo trukmę. Lietuvos gyventojų vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas visų pirma yra siejamas su nuosekliu ankstyvųjų (iki 65 m. amžiaus) mirčių skaičiaus mažėjimu, taip pat su sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimu, atitolinus ligų atsiradimą ir jų lemiamas mirtis.



**2 pav. Lietuvos savivaldybių vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės santykis su Lietuvos vidurkiu, 2018 m.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą.

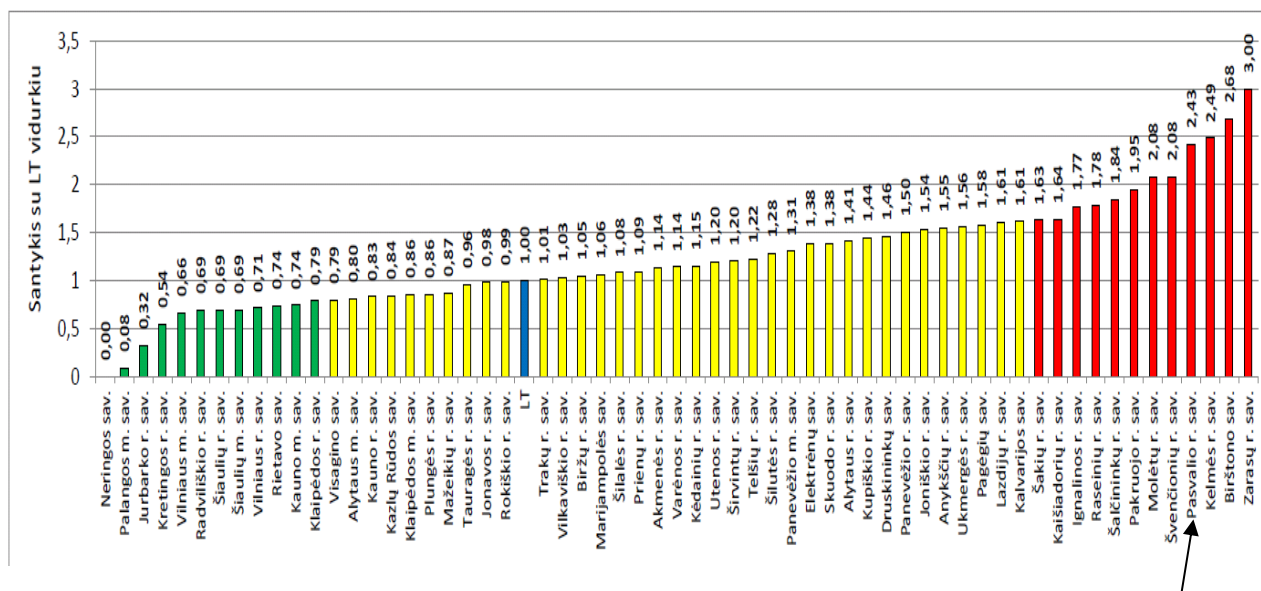
Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai tarp savivaldybių nedideli. Lyginant su Lietuvos vidurkiu, išsiskyrė Kauno r. (78,6 m.), Alytaus m. (78,5 m.), Panevėžio m. (78,1 m.), Klaipėdos r. (78,0 m.) bei Birštono (78,0 m.) savivaldybės, kur vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgiausia. Lyginant Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų vidutinę tikėtina gyvenimo trukmę su Lietuvos vidurkiu, Pasvalio rajono savivaldybėje ji trumpesnė 3,9 metais. Pasvalio rajonas patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo blogą situaciją. Lietuvos vidurkis yra 76 metai, Pasvalio – 72,1 metai. 2017 metais, vidutinė Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų trukmė buvo 73,2 metai.

## 2. SPECIALIOJI DALIS

### 2.1. ATRINKTŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

#### 2.1.1. MIRTINGUMAS DĖL SAVIŽUDYBIŲ (X60–X84) 100 000 gyv.

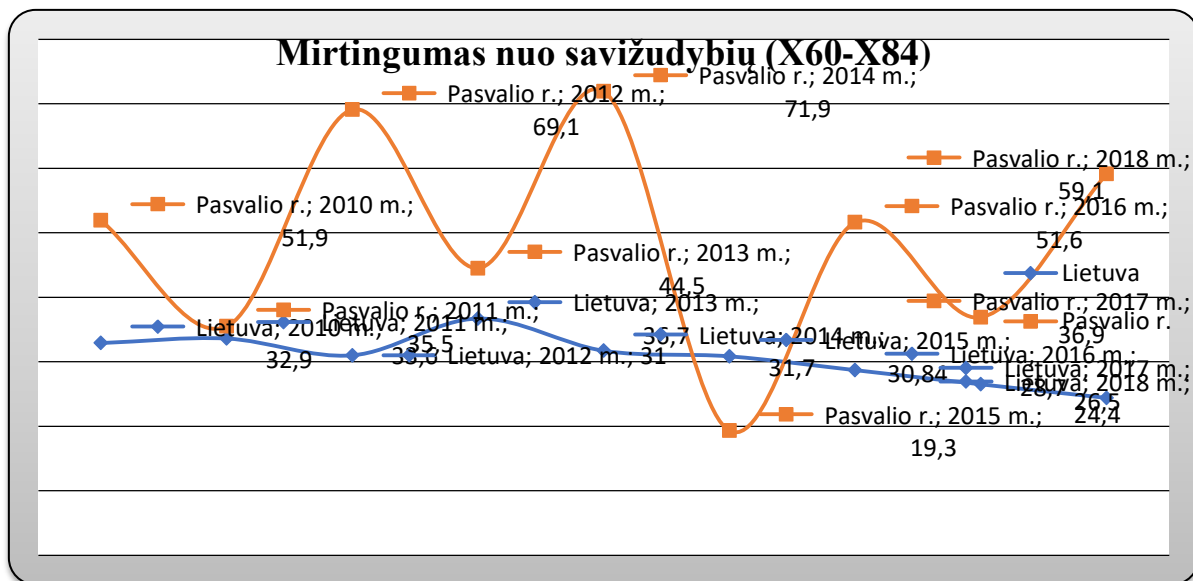
2018 m. Lietuvoje nusižudė 683 asmenys (24,4/100 000 gyv.). Vertinant savivaldybių gyventojų savižudybių rodiklius, reikėtų atsižvelgti į savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičių, kadangi daugiausiai dėl savižudybių miršta didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybių gyventojai (Vilniaus m. sav. – 89, Kauno m. sav. – 52, Klaipėdos m. sav. – 31, Panevėžio m. sav. – 28 nusižudę gyventojai), tačiau šių savivaldybių rodiklių reikšmės geresnės, lyginant su Lietuvos vidurkiu. Tuo tarpu mažesnėse savivaldybėse (Kelmės r. sav. – 16, Šalčininkų r. sav. – 14, Raseinių r. sav. – 14 savižudybių), rodiklis raudonoje – blogoje – pozicijoje, kadangi šios savivaldybės labai „jautrios“ kiekvienam savižudybės atvejui dėl mažesnio gyventojų skaičiaus. 2017 m. neužregistruota nei vienos savižudybės tik Palangos ir Neringos sav. Taigi savižudybių problema vis dar aktuali ir opi beveik visose savivaldybėse, nors šis rodiklis, lyginant su 2017 m., sumažėjo 7,8 proc. (3 pav.).



3 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo savižudybių (X60–X84) rodiklio santykis su Lietuvos vidurkiu, 2018 m.

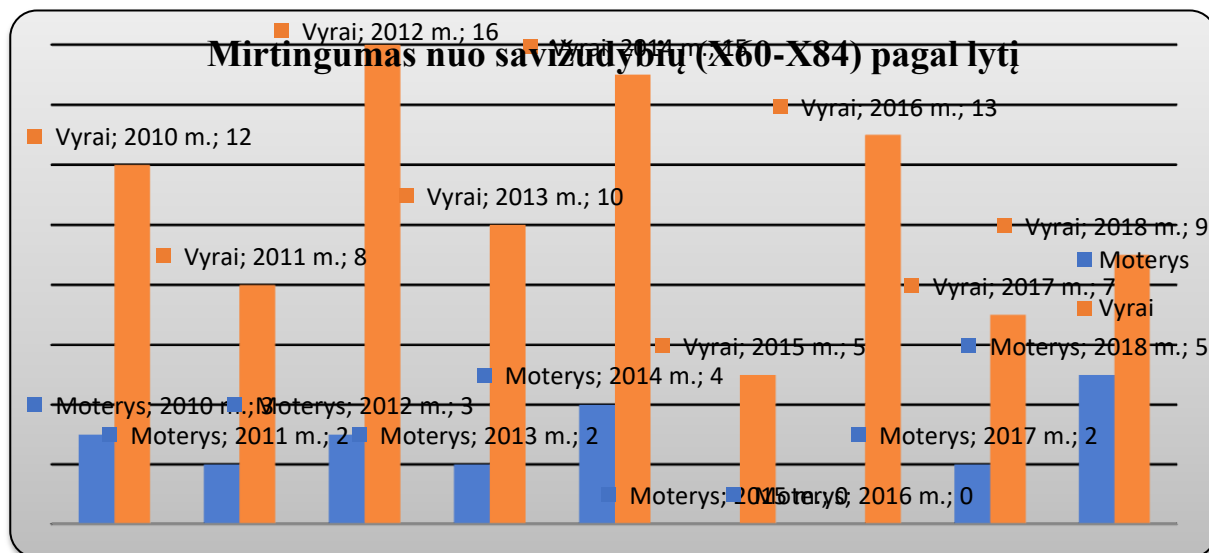
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant mirtingumo rodiklį dėl savižudybių, Pasvalio rajono rodiklis 2018 metais patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis vertinamas kaip aukštesnis už Lietuvos vidurkį. 2018 metais Pasvalio rajone nusižudė 14 gyventojų (59,1/100 000 gyv.), 5 gyventojais daugiau nei 2017 metais. (4 pav.) Kasmet dėl mirtingumo nuo savižudybių rodiklis Pasvalio rajono savivaldybėje žymiai aukštesnis už Lietuvos vidurkį. Pagrindinė santykinai didelio savižudybių skaičiaus rajone priežastis – socialinės ir ekonominės regiono problemos: skurdas, nedarbas bei su tuo susijęs alkoholio vartojimas. Tai patvirtina ir Pasvalio rajono savivaldybėje stebimas santykinai didelis socialinę riziką patiriančių šeimų, registruotų (taip pat ilgalaikių) bedarbių skaičius, bei aukštas mirtingumo nuo alkoholio sukeltų ligų skaičius. Iš viso Pasvalio rajone per 2010–2018 m. nusižudė 116 asmenų.



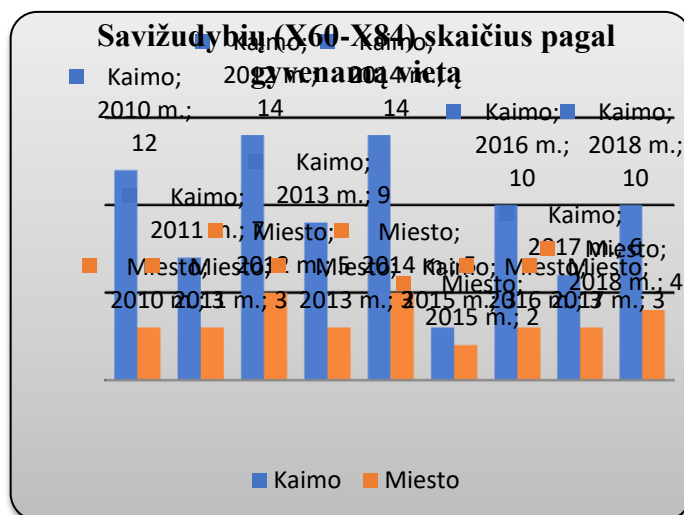
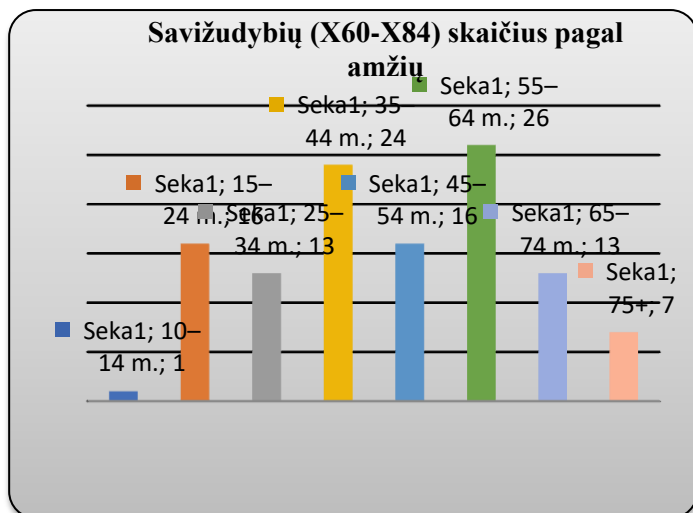
**4 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) rodiklis 2010–2018 m. 100 000-ių gyventojų.**  
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant savižudybių skaičių pagal lytį, 2018 metais nusizudė daugiau vyrų 9 (abs. sk.) nei moterų 5 (abs. sk.). 2017 metais Pasvalio rajone nusizudė 9 gyventojai, iš jų 7 vyrai. Stebint savižudybių rodiklį nuo 2010 metų, matyti, kad vyrų savižudybių skaičius išlieka žymiai aukštesnis nei moterų. (5 pav.) Iš viso nuo 2010 m. iki 2018 m., nusizudė 95 vyrai ir 21 moteris.



**5 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) pagal lytį 2010–2018 m. 100 000-ių gyventojų.**  
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant savižudybių skaičių pagal amžių ir pagal gyvenamą vietą, stebima, kad daugiausia žudosi darbingo amžiaus asmenys nuo 35 iki 44 metų ir nuo 55 iki 64 metų amžiaus. Daugiau gyvenantys kaime (abs. sk. 84 gyv.) nei mieste (abs. sk. 32 gyv.).

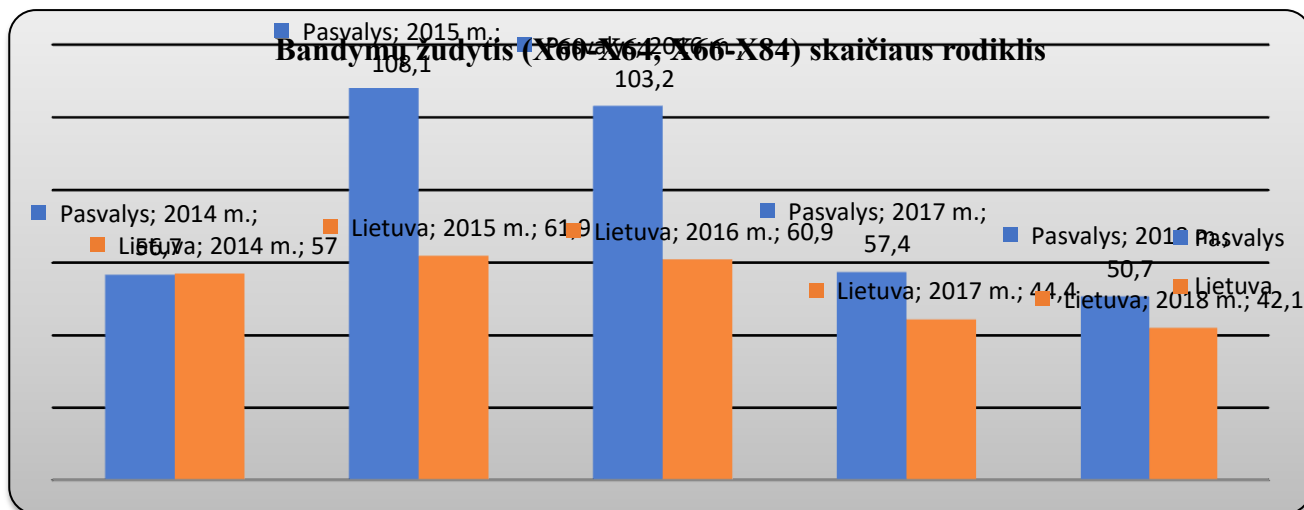


**6,7 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) pagal amžių ir pagal gyvenamąją vietą 2010–2018 m. 100 000-ių gyventojų.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Nuo 2017 metų paskelbtas naujas rodiklis „Bandymų žudytis (X60-X64, X66-X84) skaičius 100 000 gyventojų“. 2018 m. Lietuvoje užregistruoti 1179 bandymai nusižudyti (42,1 bandymai žudytis, skaičiuojant 100 000 gyv.). Tačiau įdomu tai, kad 1179 bandymuose žudytis dalyvavo 1100 asmenų. Tai reiškia, kad 79 Lietuvos žmonės žudėsi ne vieną kartą. Daugiausiai ne po vieną kartą bandžiusiųjį išeiti iš gyvenimo 2018 m. buvo Vilniaus m. savivaldybėje – 19 asmenų.

Pasvalio r. sav., bandymų žudytis (X60-X84, X66-X84) skaičiaus rodiklis nuo 2015 iki 2018 metų yra aukštesnis nei Lietuvos. Iš viso nuo 2014 m., bandė žudytis 17 asmenų, iš kurių 4 moterys ir 13 vyrų.



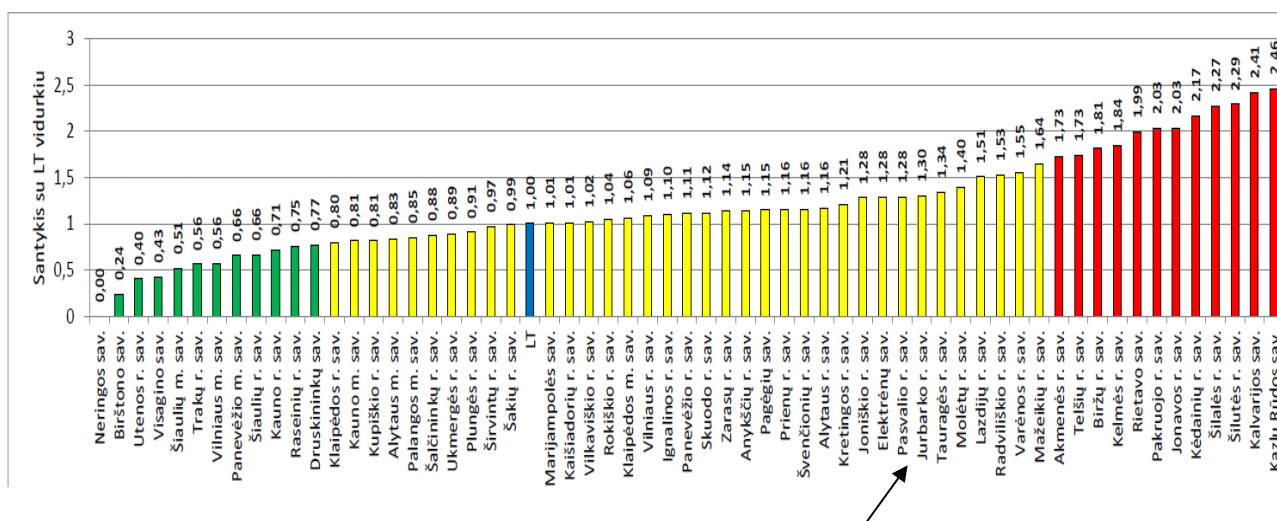
**8 pav. Bandymų žudytis skaičiaus rodiklis (X60-X64, X66-X84) Pasvalio r. sav., ir Lietuvoje 2014–2018 m. 100 000-ių gyventojų**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

## 2. 1. 2. SERGAMUMAS TUBERKULIOZE (A15-A19) 100 000 GYV.

**Tuberkuliozė TB** – tai infekcinė liga, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterija, perduodama oro lašeliniu būdu. Pagrindinis TB šaltinis – žmogus, sergantis atvira plaučių TB. Infekcija dažniausiai pažeidžia plaučius, bet taip pat gali pažeisti ir kitus žmogaus organus ar audinius: smegenis, inkstus, kaulus ir stuburą. Negydomas TB sergantis žmogus gali mirti.

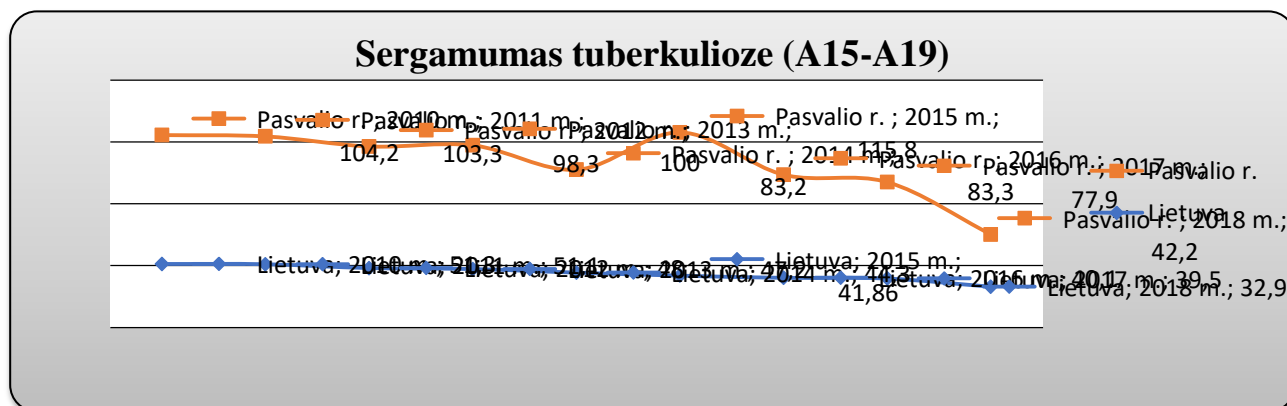
Lietuvoje tuberkuliozė aktuali problema, nes visose savivaldybėse (išskyrus Neringos, Palangos ir Širvintų r. sav.) 2018 m. registruoti nauji šios ligos atvejai. Iš viso šalyje užregistruoti 922 nauji tuberkuliozės atvejai (32,9/100 000 gyv.), iš jų 41 asmeniui – įkalinimo įstaigose. Prasčiausia situacija Šilutės r., Šilalės r., Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse – Lietuvos vidurkis viršytas daugiau kaip 2 kartus.



8 pav. Lietuvos savivaldybių sergamumo tuberkulioze rodiklio santykis su Lietuvos vidurkiu, 2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

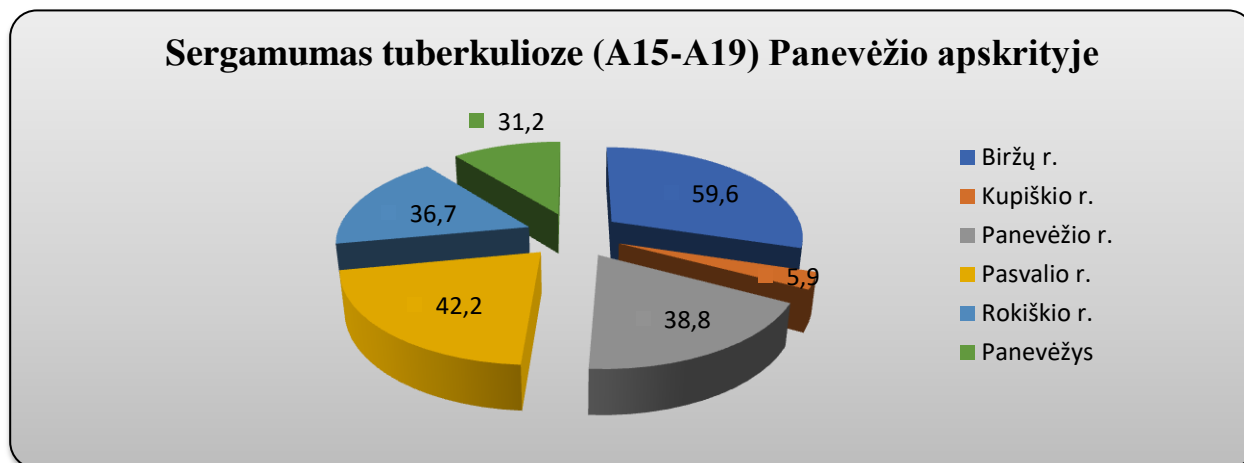
Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kurių rodikliai vertinami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį. Lyginant Lietuvos ir Pasvalio rajono duomenis, iš pateikto 7 pav., matyti, kad Pasvalio rajono savivaldybėje sergamumas tuberkulioze buvo didžiausias 2015 metais ir siekė net 115,8 atvejus (100 000-ių gyventojų), 2018 m. rodiklis žymiai sumažėjo iki 42,2 atvejų (100 000-ių gyventojų) ir nuo 2010 metų išlieka pats mažiausias.



### 7 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19), rodiklis 2010–2018 m. 100 000-ių gyventojų.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mažiausias sergamumas tuberkulioze 2018 m. Panevėžio apskrityje buvo užfiksuotas Kupiškio rajone – 5,9 atvejo (100 000 gyventojų). Didžiausias sergamumas užregistruotas Biržų r. sav. 59,6 atvejo (100 000 gyv.) Lyginant 2017–2018 m. Pasvalio rajono duomenis su Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities duomenimis, pastebima, kad Lietuvos vidurkis buvo viršytas apie 2 kartus. Tačiau 2018 m. rodiklis žymiai sumažėjo iki 42,2 atvejų (100 000 gyventojų).

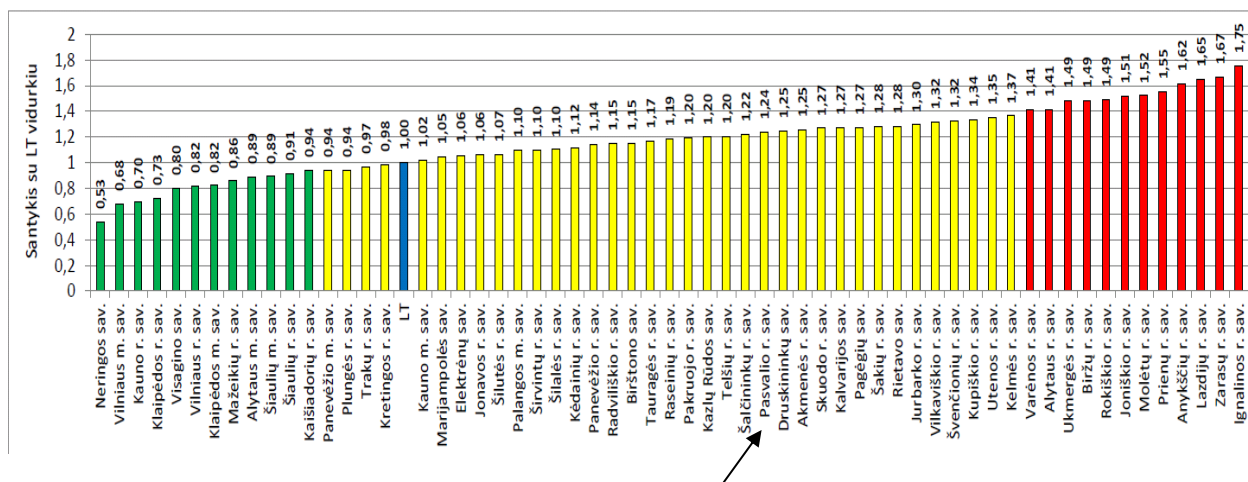


### 9 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 2018 m. 100 000-ių gyventojų.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

## 2. 1. 3. MIRTINGUMAS NUO KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGŲ IR PIKTYBINIŲ NAVIKŲ 100 000 GYV.

Ir sergamumas, ir mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje jau daug metų aktuali problema. 2018 m. dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 21 922 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 782,5/100 000 gyv., t. y. 23 mirtimis 100 000 gyv. mažiau nei 2017 m.). Didžiausias standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, kaip ir 2017 m., išlieka tarp Šalčininkų r. sav. (1059/100 000 gyv.) gyventojų, mažiausias – Klaipėdos m. sav. gyventojų (619,6/100 000 gyv.) (10 pav.).

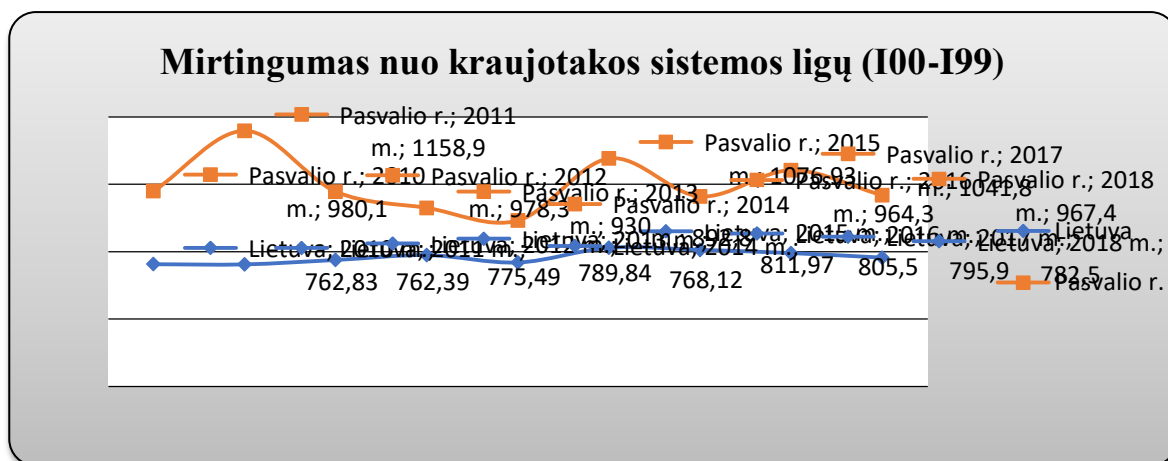




### 10 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

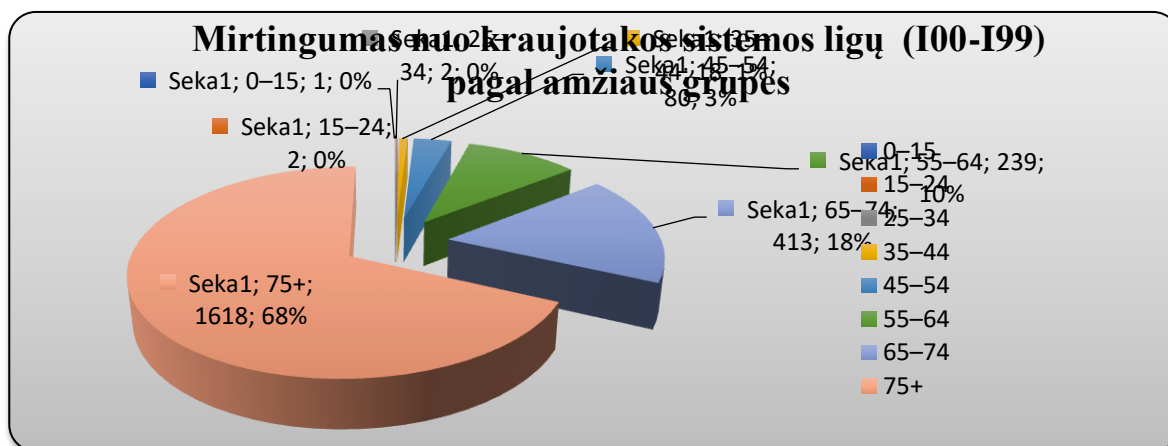
Vertinant Pasvalio rajono savivaldybės mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų, pateiktame 11 pav., matyti, kad 2017 m. mirė 254 Pasvalio rajono gyventojai (mirtingumo rodiklis – 1041,8/100 000 gyv.), 2018 m. mirė 229 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 967,4/100 000 gyv.), 25 gyventojais mažiau nei 2017 metais. Didžiausias mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų buvo 2011 m., rodiklis siekė 1158,9/100 000 gyv. (11 pav.).



### 11 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 2010–2018 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Daugiausia nuo kraujotakos sistemos ligų miršta vyresnio amžiaus (55–75+) metų asmenys. Iš viso per 2010–2018 metus mirė 2373 gyventojai (0–75+) metų amžiaus. Pagal lytį miršta daugiau moterų (1398) nei vyrų (975) (12 pav.).

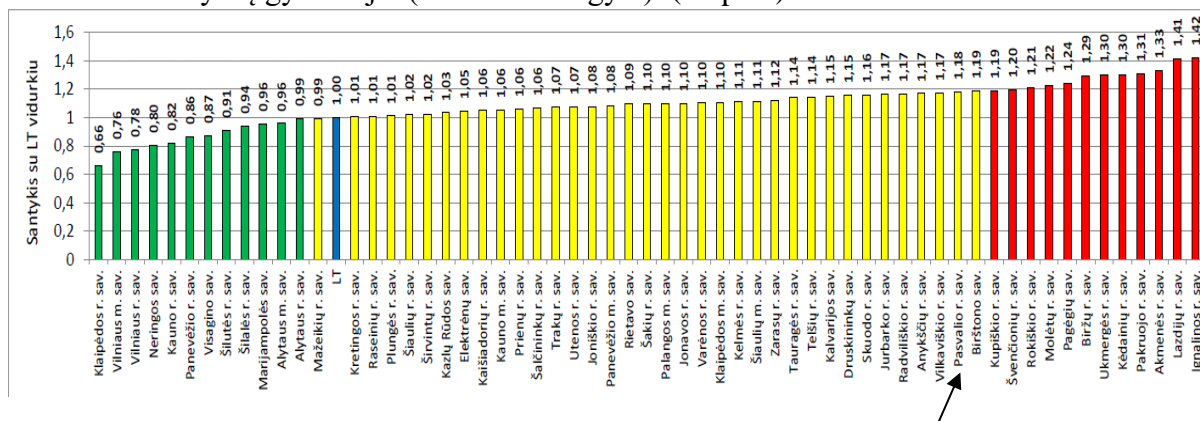


### 12 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) per 2010–2018 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2018 m. nuo piktybinių navikų mirė 8 028 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 286,6/100 000 gyv.). Didžiausi standartizuoto mirtingumo rodikliai nuo piktybių navikų Pagėgių, Neringos ir Kėdainių r. sav. Vertinant nestandartizuotus rodiklius, didžiausias mirtingumas nuo piktybinių navikų tarp Ignalinos r., Lazdijų r. ir Akmenės r. savivaldybės gyventojų – 381,3–407,6/100 000 gyv.

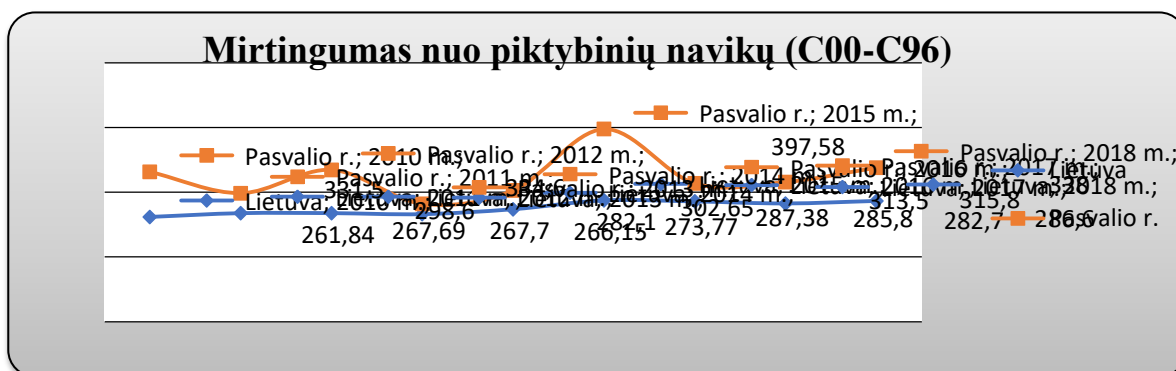
Mažiausiais nestandartizuotais rodikliais labiausiai išsiskyrė Klaipėdos r. (188,5/100 000 gyv.) bei Vilniaus m. savivaldybių gyventojai (217/100 000 gyv.). (13 pav.)



13 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2018 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

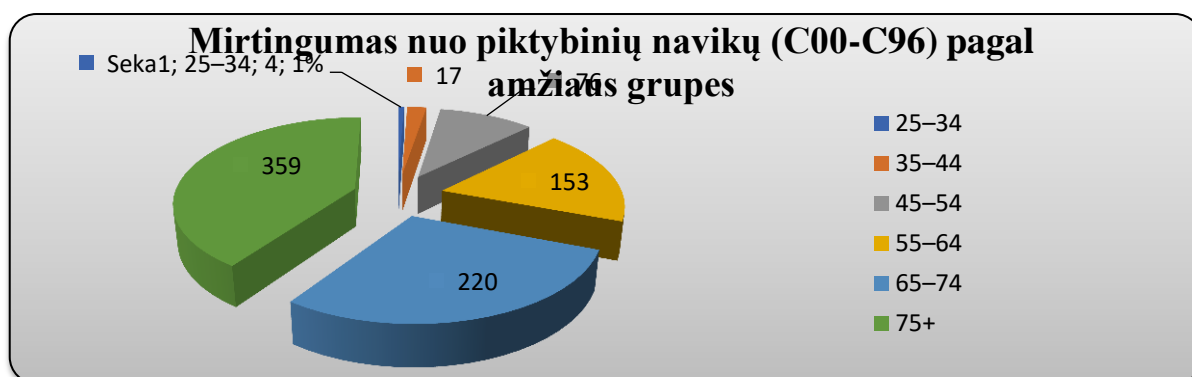
Vertinant mirtingumo rodiklį nuo piktybinių navikų Pasvalyje, 2018 m. nuo šių ligų mirė 142 gyventojai (mirtingumo rodiklis 338/100 000 gyv.), t. y. 65 gyventojais daugiau nei pernai, 2017 m. – 77 gyv. (14 pav.). Vertinant mirtingumą pagal lytį, daugiau miršta moterų (76) nei vyrų (66).



14 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 2010–2018 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

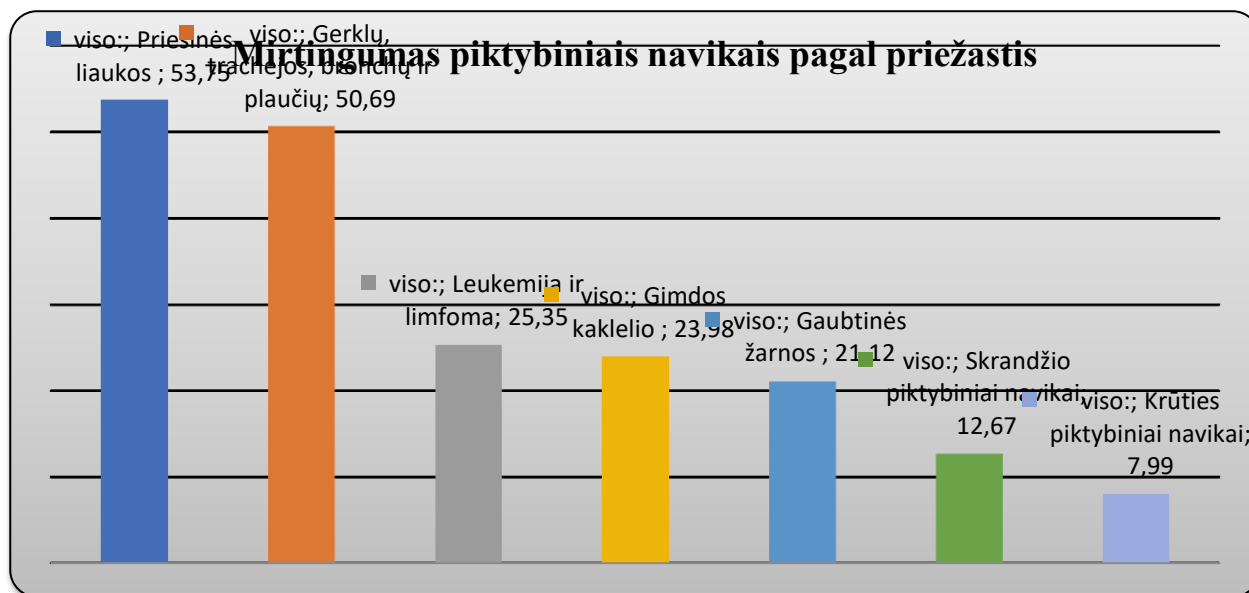
Daugiausia nuo šių ligų miršta pagyvenę 65–75+ metų asmenys. Iš viso per 2010–2018 metų laikotarpį Pasvalio r. sav. nuo piktybinių navikų (C00-C96) mirė 829 asmenys (15 pav.).



**15 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) Pasvalio rajone per 2010–2018 m. 100 000 gyv.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant mirtingumo rodiklį piktybiniais navikais pagal priežastis Pasvalyje, 2018 metais daugiausia gyventojų mirė nuo priešinės liaukos vėžio (mirtingumo rodiklis 53,75/100 000 gyv.). Didelis mirtingumas buvo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybiniais navikais (mirtingumo rodiklis 50,69 100 000 gyv.).



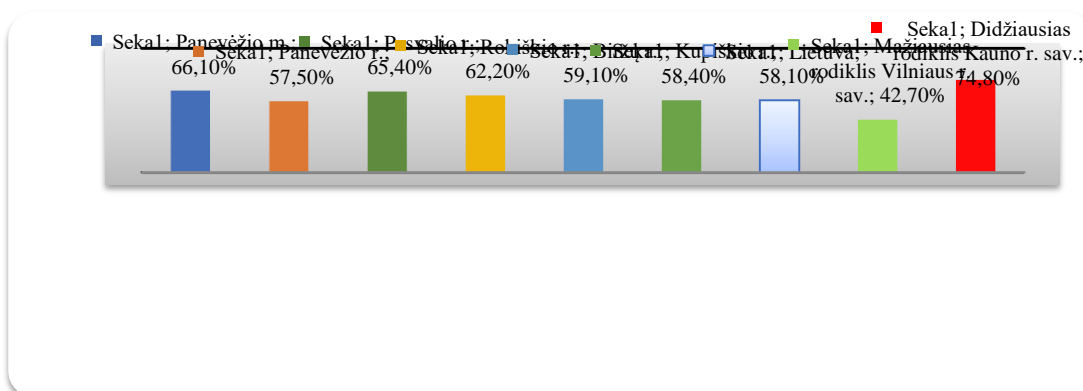
**16 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų pagal priežastis Pasvalio rajone 2018 m. 100 000 gyv.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

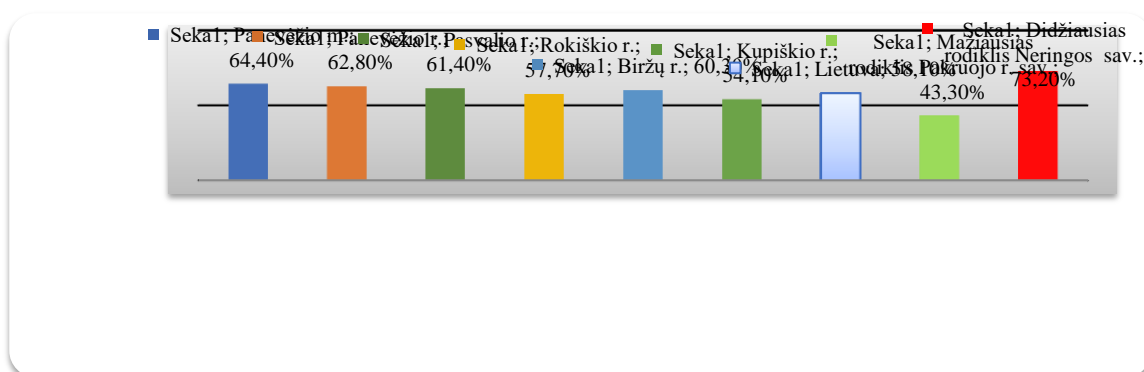
**2. 1. 4. SUAGUSIŪJIŲ GYVENSENOS TYRIMAS PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2018 METAIS**

2018 metų kovo–gegužės mėnesiais visose Lietuvos savivaldybėse buvo vykdomi suaugusiųjų gyvenamos tyrimai. Iš viso visoje Lietuvoje apklausta 24 889 gyventojai. Pasvalio savivaldybėje buvo apklausta 420 gyventojų (18 metų ir vyresni). 177 (42,1 proc.) vyrų ir 243 (57,9 proc.) moterų. 34 proc. Pasvalio mieste, 36 proc., kaime ir 30 proc., miestelyje. Apibendrinti tyrimo rezultatai atskleidė esamą gyvenamos situaciją atskirose savivaldybėse ir Lietuvoje.

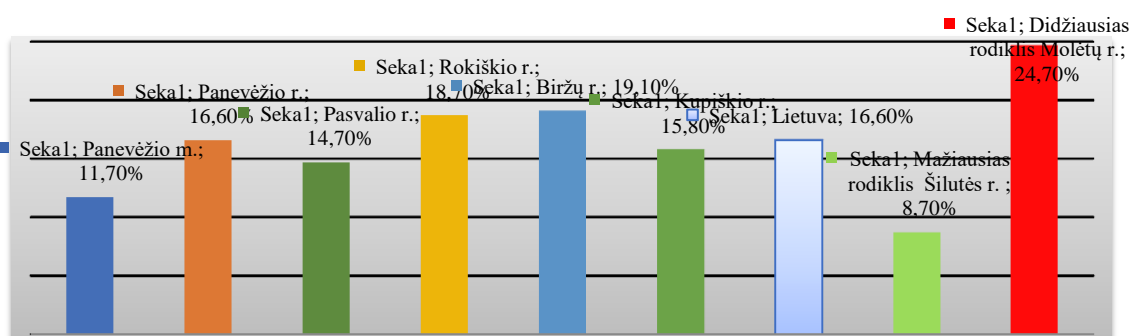
**GYVENIMO KOKYBĖS VERTINIMAS**



**17 pav. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis proc.**  
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

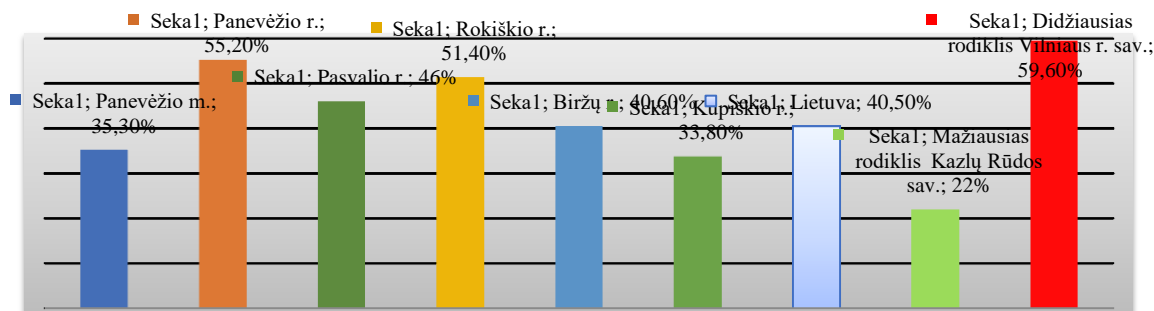


**18 pav. Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis proc.**  
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras



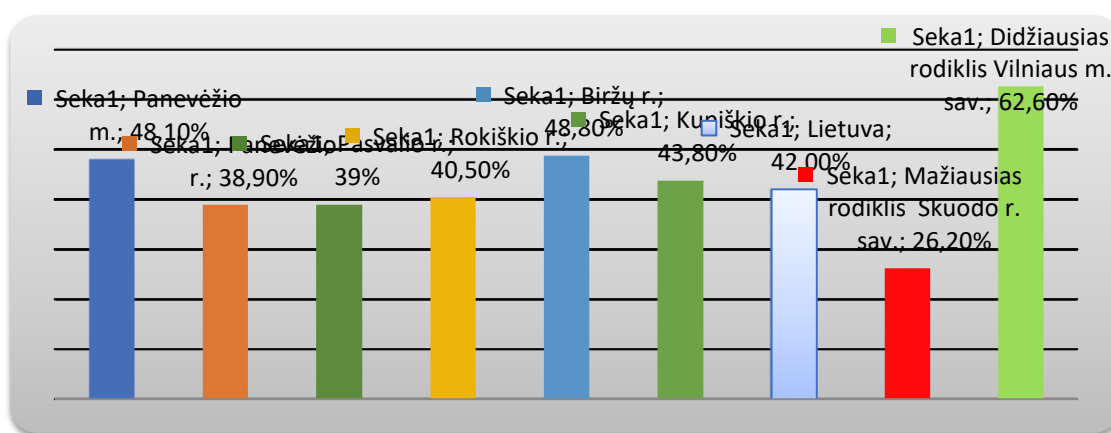
**19 pav. Suaugusiųjų, kuriuos per praėjusį mėnesį buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas, dalis proc.**  
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

**FIZNIS AKTYVUMAS IR MITYBA**



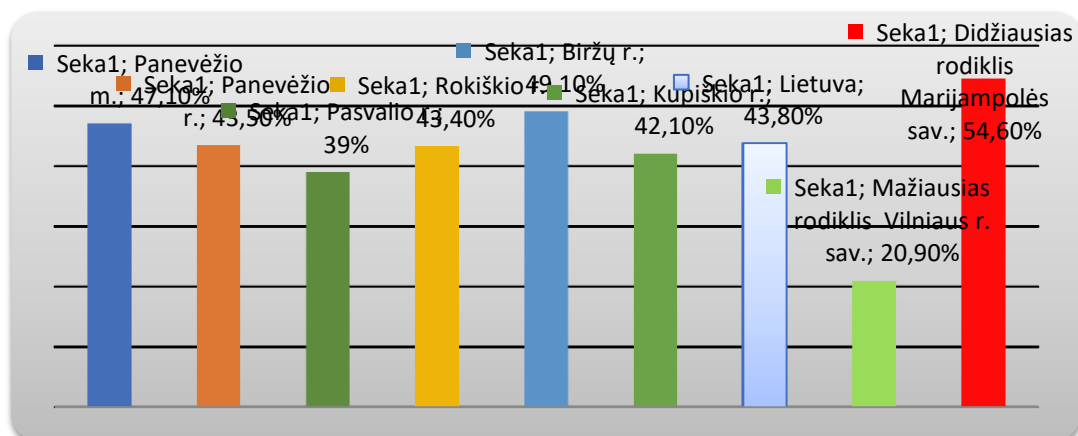
**20 pav. Suaugusiųjų, kurie sportuoja kasdien po 30 min, 5 dienas per savaitę, dalis proc.**

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras



**21 pav. Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves, dalis proc.**

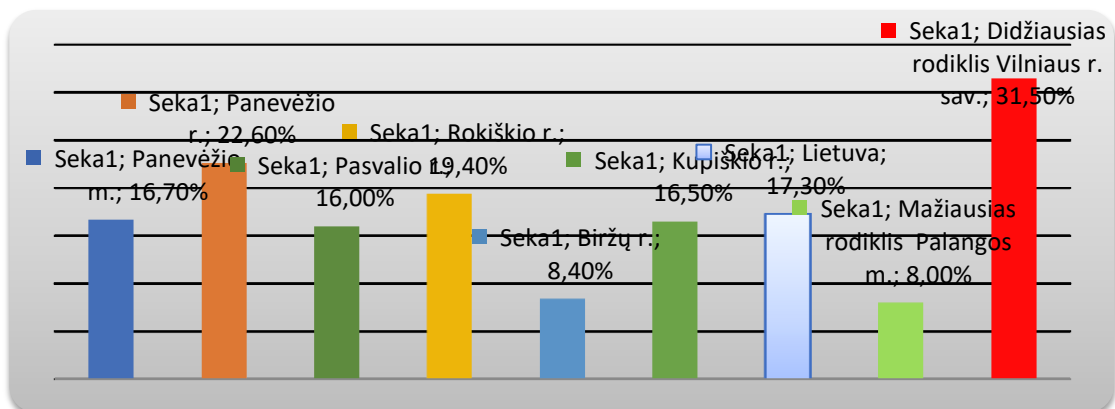
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras



**22 pav. Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis proc.**

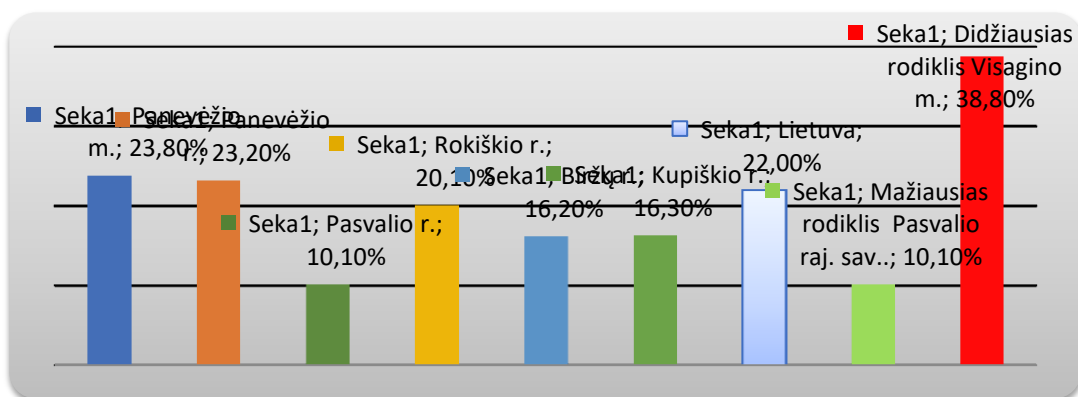
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

## ŽALINGŲ ĮPROČIŲ VARTOJIMAS



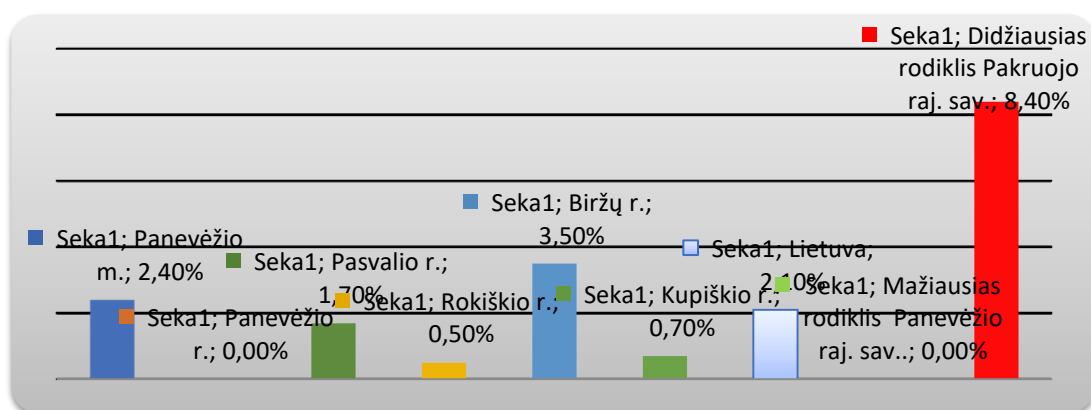
23 pav. Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius, dalis proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras



24 pav. Suaugusiųjų, kurie kartą per savaitę per paskutines 30 dienų vartojo alkoholinius gėrimus, dalis proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras



25 pav. Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų, dalis proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

## APIBENDRINIMAS

- Vertinant mirtingumo rodiklį dėl savižudybių, Pasvalio rajono rodiklis 2018 metais patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis vertinamas kaip aukštesnis už Lietuvos vidurkį. 2018 metais Pasvalio rajone nusižudė 14 gyventojų (59,1/100 000 gyv.), 5 gyventojais daugiau nei 2017 metais. (4 pav.) Kasmet dėl mirtingumo nuo savižudybių rodiklis Pasvalio rajono savivaldybėje žymiai aukštesnis už Lietuvos vidurkį.
- Lyginant Lietuvos ir Pasvalio rajono duomenis, matyti, kad Pasvalio rajono savivaldybėje sergamumas tuberkulioze buvo didžiausias 2015 metais ir siekė net 115,8 atvejus (100 000-ių gyventojų), 2018 metais pastebimas žymus rodiklio mažėjimas, rodiklis sumažėjo iki 42,2 atvejų (100 000-ių gyventojų) ir atsiduria tarp 36 Lietuvos savivaldybių, kurių rodikliai vertinami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.
- Vertinant Pasvalio rajono savivaldybės mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų, 2017 m. mirė 254 Pasvalio rajono gyventojai (mirtingumo rodiklis – 1041,8/100 000 gyv.), 2018 m. mirė 229 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 967,4/100 000 gyv.), 25 gyventojais mažiau nei 2017 metais.
- Vertinant mirtingumo rodiklį nuo piktybinių navikų, Pasvalio rajono savivaldybė patenka tarp 36 savivaldybių, kurių rodikliai vertinami patenkinamai, nors mirusiųjų skaičius yra gerokai didesnis nei 2017 metais. Analizuojant mirtingumo rodiklį nuo 2016 m. pastebimas rodiklio didėjimas. Nuo šių ligų 2018 m. mirė 142 gyventojai (mirtingumo rodiklis 338/100 000 gyv.), t. y. 65 gyventojais daugiau nei pernai, 2017 m. – 77 gyv. Daugiau moterų (76) nei vyrų (66).

Stebint analizuojamus rodiklius žymiai sumažėjo sergamumas tuberkulioze, mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų. Šių rodiklių mažėjimas rodo, kad buvo pasirinktos teisingos ir efektyvios priemonės, kurias įgyvendinant situacija Pasvalyje gerėjo. Iš pasirinktų stebėti rodiklių pastebimas didėjantis mirtingumas nuo savižudybių ir piktybinių navikų.

## REKOMENDACIJOS

### 1. Siekiant mažinti mirtingumą dėl savižudybių:

- teikti psichologinę, metodinę pagalbą Pasvalio rajono gyventojams, įtraukti ir tuos, kurie išgyvena nusižudžiusiojo artimojo netektį.
- šviesti ir informuoti visuomenę apie psichologinės pagalbos galimybes, prevencines priemones, kaip atpažinti savižudiškų minčių turintį asmenį ir kokią pagalbą jam pasiūlyti.
- organizuoti paskaitas kaimo bendruomenėse psichikos sveikatos srityje.
- tobulinti specialistų kompetencijas atpažįstant savižudybės riziką.

### 2. Siekiant mažinti Pasvalio rajono gyventojų mirtingumą nuo kraujotakos ir piktybinių navikų sistemos ligų:

- ieškoti efektyvesnių būdų kaip organizuoti ir vykdyti širdies ir kraujagyslių ligų, krūties vėžio, gimdos kaklelio piktybinių navikų, storosios žarnos vėžio prevencines programas;
- toliau skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro, bendruomenių, bendrojo ugdymo, neformaliojo gydymo įstaigų, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose; tęsti fizinio aktyvumo populiarinimą bei mokymus, įtraukti kuo daugiau įvairaus amžiaus žmonių.
- toliau didinti Valstybinių profilaktinių programų įgyvendinimo mastą ir profilaktiniam patikrinimui pakviesti kuo daugiau nustatyto amžiaus grupės gyventojų.

### 3. Siekiant sumažinti tuberkuloze sergančiųjų skaičių:

- taikyti priemones, kuriomis siekiama kuo anksčiau nustatyti ir sustabdyti ligą (visuomenės informuotumas, ankstyvoji diagnostika ir gydymas);
- taikyti priemones, kuriomis siekiama sustabdyti ligos progresavimą ir neigiamas pasekmes (gydymas, reabilitacija ir kt.);
- didinti rizikos grupių asmenų motyvaciją tirtis ir gydytis nuo tuberkuliozės. Informuoti rizikos grupių asmenis bei jų šeimos narius apie tuberkuliozės profilaktiką, apsaugojimo priemones.

**Numatant 2020 m. savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos prioritetus, atsižvelgti į visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos išvadas ir rekomendacijas. Savivaldybės administracijai rekomenduojame parengti sveikatos stebėsenos ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą.**



